

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, підприємництва та
готельно-ресторанної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи, протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

Назва курсу	СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК
Викладачі	Марина СЕМИКІНА, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи https://ekonomika.kntu.kr.ua/spivrobitnyky/semykina-maryna-valentynivna/
Контактний тел.	+38(099) 345-93-65
E-mail	semikina.mv@i.ua
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна фахової підготовки, змістових модулів – 4. Форма контролю: екзамен. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120, у т.ч. лекції – 32 години, практичні заняття – 16 години, самостійна робота – 42 години. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua ; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber
Пререквізити	Потребує знань з економічної теорії, основ державного регулювання економіки, вищої та прикладної математики, інформаційних систем і технологій (цикли статистики, обробки даних).

1. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння закономірностей, рушійних сил та викликів соціально-економічного та людського розвитку на глобальному, національному та локальному рівнях, а також розвиток аналітичних, дослідницьких та проєктних навичок для ефективного вирішення складних економічних і соціальних завдань в умовах динамічних змін та невизначеності.

Завдання дисципліни:

- опанування теоретичних основ соціально-економічного та людського розвитку, включаючи сучасні концепції, моделі та індикатори;
- аналіз ключових трендів та викликів сучасного соціально-економічного та людського розвитку на різних рівнях (глобальному, національному, регіональному);
- розвиток здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу для критичної оцінки стану та тенденцій розвитку економічних і соціальних систем;
- формування компетентностей у розробці сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем з урахуванням невизначеності;
- сприяння формуванню здатності генерувати нові ідеї (креативність) для розв'язання складних економічних та соціальних проблем;
- розвиток навичок ефективної комунікації, мотивації та командної роботи у процесі аналізу проблем соціально-економічного та людського розвитку;
- підготовка до прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

2. Результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність визначати, аналізувати та розв'язувати складні економічні задачі і проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки, у тому числі підприємств або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в умовах невизначеності умов та вимог

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК5. Здатність працювати в команді

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проектів у соціально-економічній сфері.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

В процесі вивчення цієї навчальної дисципліни очікується дотримання принципів академічної доброчесності з боку здобувачів та усвідомлення наслідків їх порушення. Регулярна присутність на заняттях є обов'язковою, а пропуски мають бути відпрацьовані за тиждень до залікової сесії. Неприпустимі запізнення, використання мобільних пристроїв не для навчання, списування, плагіат та несвоєчасне виконання завдань. Освітній процес та стандарти доброчесності регулюються в ЦНТУ регулюється Положенням про організацію освітнього процесу та Кодексом академічної доброчесності, яких необхідно дотримуватися.

4. Програма навчальної дисципліни

№п/п	Назва теми	Кількість годин (л/п/с)	Завдання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Основи знань про соціально-економічний та людський розвиток			
1	Лекція 1: Поняття та сутність соціально-економічного розвитку. 1. Наукові уявлення про соціально-економічний розвиток та його сутність. 2. Основні показники соціально-економічного розвитку. 3. Основні фактори, що впливають на соціально-економічний розвиток.	2/-/2	Підготовка презентацій для виступів. Підготовка до дискусій.
2	Лекція 2: Людський розвиток як ключова компонента соціально-економічного розвитку. 1. Концепція людського розвитку. 2. Основні індикатори людського розвитку 3. Зв'язок між соціально-економічним і людським розвитком	2/-/2	Підготовка презентацій для виступів. Підготовка до дискусій.
3	Лекція 3: Історичні етапи та моделі соціально-економічного та людського розвитку. 1. Характеристика основних етапів, який пройшов соціально-економічний та людський розвиток. 2. Моделі соціально-економічного розвитку в світі, їх характеристика. 3. Нові виклики, що стоять перед сучасним людським розвитком в світі.	2/2/2	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Підготовка до тестування за модулем 1.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Теорії і концепції соціально-економічного та людського розвитку			
4	Лекція 4: Класичні теорії економічного розвитку. 1. Роль класичних теорій у розумінні закономірностей соціально-економічного та людського розвитку (теорії Адама Сміта, Карла Маркса, Джона Мейнарда Кейнса). 2. Внесок авторів класичних теорій у розуміння економічного розвитку 3. Актуальність класичних теорій в сучасному світі.	2/2/2	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів.
5	Лекція 5: Теорії модернізації та залежності. 1. Основні положення теорій модернізації про соціально-економічний та людський розвиток. 2. Теорії залежності: причини нерівності між країнами в соціально-економічному розвитку. 3. Критика теорій модернізації і залежності з позицій сьогодення.	2/-/2	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів.
6	Лекція 6: Теорії людського розвитку. 1. Концепція Амартья Сена. 2. Основні складові людського розвитку.	2/-/2	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів.

	3. Роль держави у забезпеченні людського розвитку.		Розв'язання практичних кейсів.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Сучасні тенденції та виклики соціально-економічного розвитку			
7	Лекція 7: Глобалізація та її вплив на соціально-економічний та людський розвиток 1. Сутність глобалізації. 2. Позитивні та негативні наслідки глобалізації для розвитку людства. 3. Глобалізація та нерівність.	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів.
8	Лекція 8: Сталий розвиток та його цілі 1. Сутність сталого розвитку світу. 2. Цілі сталого розвитку, визначені ООН. 3. Роль інновацій і нових технологій у сталому розвитку.	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів.
9	Лекція 9: Соціальна справедливість та нерівність 1. Поняття соціальної справедливості. 2. Причини соціальної нерівності. 3. Стратегії подолання нерівності.	2/-/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів.
10	Лекція 10: Роль держави в соціально-економічному розвитку 1. Функції держави в ринковій економіці. 2. Державна політика в сфері соціально-економічного розвитку. 3. Роль громадянського суспільства в розвитку.	2/-/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів.
11	Лекція 11: Соціально-економічний розвиток України 1. Історичний огляд соціально-економічного розвитку України. 2. Сучасні виклики та перспективи. 3. Порівняння соціально-економічного розвитку України з іншими країнами.	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів.
12	Лекція 12: Здоров'я і тривалість життя в контексті людського розвитку 1. Здоров'я і довголіття як передумови і результат якісного людського розвитку. 2. Роль системи охорони здоров'я у формуванні здоров'я населення 3. Проблеми сучасного способу життя, що впливають на погіршення здоров'я населення	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів.
13	Лекція 13: Роль освіти в соціально-економічному розвитку 1. Освіта як інвестиція в людський капітал. 2. Якість освіти та її вплив на економічний розвиток. 3. Проблеми освіти в сучасному світі.	2/-/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Підготовка до тестування за модулем 3.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Аналіз стану та розробка сценаріїв, стратегій соціально-економічного та людського розвитку			
14	Лекція 14. Основи моделювання та прогнозування соціально-економічного та людського розвитку 1. Сучасні методи та моделі прогнозування соціально-економічних процесів. 2. Розробка сценаріїв розвитку соціально-економічних систем в умовах невизначеності. 3. Імплементация результатів моделювання та прогнозування у процеси прийняття управлінських рішень	2/-/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів.
15	Лекція 15. Управління проектами соціально-економічного розвитку 1. Життєвий цикл проекту соціально-економічного розвитку: від ідеї до реалізації.	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів.

	2. Методи формування ефективних проєктів у соціально-економічній сфері. 3. Лідерство, командна робота та комунікації в проєктній діяльності		Підготовка до тестування за модулем 4.
16	Лекція 16. Стратегії та інновації у людському розвитку 1. Формування та реалізація стратегій людського розвитку на макро- та мікрорівнях. 2. Роль інновацій та креативності у стимулюванні людського розвитку. 3. Аналіз стану та тенденцій людського розвитку для формування обґрунтованих рішень.	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Підготовка до підсумкового тестування
	Разом	32/16/42	

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Критерії оцінювання:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, як рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахили до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Під час виставлення оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача вищої освіти протягом семестру, шкала оцінювання (національна та ЄКТС), а також рекомендовані мінімальні та максимальні «пороги» встановлення максимальної кількості балів для конкретних видів робіт.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Протягом семестру здобувач може отримати max. 60 балів, у тому числі: перший контроль – 20 балів, другий контроль – 20 балів, третій контроль – 20 балів; 40 балів виносяться на екзамен.

Рекомендовані мінімальні та максимальні порogi встановлення максимальної кількості балів для конкретних видів робіт

Види робіт	Мінімальний поріг	Максимальний поріг
Відповіді на теоретичне питання	Не оцінюється	1 бал
Розв'язок практичного завдання	1 бал	2 бали
Розв'язок практичних кейсів	2 бали	3 балів
Участь в груповій роботі	1 балів	3 балів
Тести	0,2 бали	1 бал

6. Рекомендовані джерела інформації:

Основна література

1. *Актуальні проблеми та напрями розвитку потенціалу соціально-економічних систем в умовах конкуренції*: монографія / За заг. ред. Л. Л. Калініченко. Харків: ФОП Панов А. М., Видав. ТОВ «В справі», 2017. 275 с.
2. *Бідність та нерівність в Україні під впливом COVID-19: підходи до оцінювання* / Лібанова Е.М., Черенько Л.М., Полякова С.В. та ін. ; Нац. акад. наук. Укр., ІДСД НАН України. Електронне видання. Київ, 2024.
3. *Людський розвиток в Україні*. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку: кол. монографія/ За ред. Е.М. Лібанової. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2016. 328 с.
4. *Людський розвиток в Україні*. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці / кер. авт. кол. О.І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ: Академперіодика, 2021. 210 с.
5. Никифорова В. Г. Стратегічні програми соціально-економічного розвитку як головний елемент ефективного формування людського потенціалу. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. праць. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2020. № 3-4(74-75).С.33–43
6. Новіков В. М., Гвелесіані А.Г., Черніченко В.В. *Емпіричні дослідження проблем соціальної стабільності* (на прикладі інститутів місцевого фінансування та житлових програм). Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ: Наукова думка, 2024.
7. *Стратегії розвитку соціально-економічних систем*. Курс лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за освітньою програмою «Економіка і бізнес» спец. 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: С. О. Тульчинська. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 139 с.
8. Тимошенко Л. М. *Людський розвиток*: навч. посіб. / Л. М. Тимошенко, С. Е. Сардак, О. В. Більська. Д. : Вид-во ДНУ, 2010. 107 с.
9. *Цілі сталого розвитку 2016-2030*. Організація об'єднаних націй. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysyacholitit/tsili-staloho-rozvytku>
10. *Якість життя населення України та перші наслідки війни* / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Крикун О.І., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2023.

Додаткова література

12. Бервено О.В., Броницький О.М. Стратегічні напрями подолання нерівності людського розвитку: міжнародний та регіональний аналіз. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С. 9–16.
13. Кононова К. Ю. *Інформаційна економіка: моделювання еволюційних процесів*: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 312 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/301590066_INFORMACIJA_EKONOMIKA_MODELUVANNA_E_VOLUCIJNIH_PROCESIV
14. Костюк В. Людський розвиток як мета і засіб подальшого руху в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2023 (52). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-21>
15. Лібанова Е. Війна з Росією: як дати роботу біженцям і що робити після. *Дзеркало тижня*. 16.03.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/vijna-z-rosijeju-jak-dati-robotu-bizhentsjam-i-shcho-robiti-pislja.html>
16. *Людський розвиток в Україні*. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект : колективна монографія / за ред. Е. Лібанової. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2015. 356 с.
17. *Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз* (колективна монографія) / За ред. Е.М. Лібанової. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. 328 с.
18. Панькова О.В., Касперович О.Ю. Диспропорції соціально-економічного розвитку в умовах цифровізації: проблеми та ризики для ринку праці України. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2019. № 3(59). С. 35–43.
19. *Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року*: Указ Президента України №722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

20. Саріогло В. Г. *Прикладна інформаційна економіка: соціально-економічний аспект* / В.Г. Саріогло; Національна академія наук України, Інститут демографії та проблем якості життя. - Київ: Видавець "Сочінський М.М.", 2024. 223 с.
21. *Соціальне відторгнення, нерівність та бідність дітей* / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Васильєв О.А., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2021.
22. Семикіна М., Дмитришин Б. Методологічні аспекти наукового дослідження розвитку соціально-економічних систем в умовах глобалізації. *Центральноукраїнський науковий вісник*. Економічні науки, вип. 12 (45). Кропивницький: ЦНТУ, 2024. С.68-80 <https://economics.kntu.kr.ua/archive/45.html>
23. Семикіна М.В., Голбанос С.С., Семикіна А.В. Методологія наукових досліджень міграційної мобільності молоді в контексті пріоритетів людського розвитку. Інноваційні тенденції в праві та соціально-економічних відносинах: колективна монографія / за наук. ред. О. Кравченко, І. Маліновської. Кропивницький-Вроцлав : Вид-во ЦІРоЛ, 2025. С.435-457. <https://vmurol.kr.ua/?p=14103>
24. Семикіна М., Бугаєва М. Стратегічне ділове спілкування: інструмент для формування стабільних соціально-трудоу відносин та розвитку людського потенціалу. *Вісник економічної науки України*. 2025/№1(48). С.125-133.
25. Тимошенко Л. М., Сімахова А. О. Соціально-економічний розвиток і його кероване забезпечення в умовах інноваційної моделі суспільної динаміки. *Mechanism of Economic Regulation*. 2015. №1. С.68–78.
26. Формування і розвиток людського потенціалу регіону: сутність, сучасні тенденції та методи оцінювання: монографія / За ред. В. Г. Никифоренка. Одеса: Атлант, 2018. 103 с.
27. Чалюк Ю. Глобальний соціально-економічний розвиток в умовах *visa, spod, dest* та *bani* світу. *Економіка та суспільство*, 2022 (36). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-21>
28. Human development index and indicator. Global Report UNDP. 2018. URL: <https://nonews.co/wp-content/uploads/2018/10/hdr2017.pdf>
29. Human Development Report 2021-2022. URL: https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2021-22pdf_1.pdf

Законодавчі та нормативні документи

30. Бюджетний кодекс України : [Кодекс України] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 91-92. – Ст. 789. – (Із змінами).
31. Господарський кодекс України : [Кодекс України] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144. – (Із змінами).
32. Закон України "Про вищу освіту". Відом. Верхов. Ради України. 2014. № 37–38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
33. Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" : [Закон України від 23.03.2000 № 1602-III] // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 28. – Ст. 212. – (Із змінами).
34. Закон України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" : [Закон України від 05.10.2000 № 2017-III] // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 50. – Ст. 435. – (Із змінами).
35. Закон України "Про зайнятість населення" : [Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI] // Офіційний вісник України. – 2012. – № 58. – Ст. 2280. – (Із змінами).
36. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" : [Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV] // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 13. – Ст. 180. – (Із змінами).
37. Закон України "Про інвестиційну діяльність" : [Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII] // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Ст. 646. (Із змінами).
38. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" : [Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР] // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170. – (Із змінами).
39. Закон України "Про освіту" від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 10.06.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
40. Закон України "Про соціальні послуги" : [Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII] // Офіційний вісник України. – 2019. – № 10. – Ст. 327. – (Із змінами).
41. Конституція України: офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
42. Основи законодавства України про охорону здоров'я : [Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII] // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19. – (Із змінами).
43. Податковий кодекс України : [Кодекс України] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92-93. – Ст. 794. – (Із змінами).
44. Цивільний кодекс України : [Кодекс України] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356. – (Із змінами).

Інформаційні ресурси

45. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
46. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
47. Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
48. Офіційний сайт Державної служби зайнятості // Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>
49. Офіційний сайт Державної служби статистики України // Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
50. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України // Режим доступу: www.mlsp.gov.ua
51. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень // Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.

52. Official site of European statistics (Офіційний сайт Європейських статистичних даних) // Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
53. Official site of International Labour Organization (Офіційний сайт міжнародної організації праці) // Режим доступу: <https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>.

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи, протокол №1 від 27 серпня 2025 р.